

Inför FN:s klimatmöte i Paris : utsläppen av växthusgaser, de otillräckliga löftena, gröna fonden för klimatbistånd, havslivet hotat, klimatflyktingar och svenska problem

Växthusgaserna, som släpps ut och dels ackumuleras i atmosfären och dels genom nederbörd försurar haven, förhindrar värmeutstrålningen från planeten ut i rymden. Därigenom tenderar både land och hav att successivt att värmas upp. Därtill kommer naturliga variationer. På så sätt påverkas klimatet, miljön och livsbetingelserna på planeten. Enligt nya siffror från FN:s väderorgan WMO nådde växthusgaserna nya rekordnivåer under 2014, vilket är mycket allvarligt.

1. Halterna av koldioxid når ny rekordnivå

I genomsnitt 397,7 miljondelar i luften (ppm) uppmättes halterna av koldioxid till under 2014. Men tillfälligt nåddes nivåer över 400 ppm. ”Den uppåtgående trenden har fortsatt under 2015.

Enligt WMO:s generalsekreterare Michel Jarraud får vi räkna med att halter på över 400 ppm snart är en konstant realitet – en effekt av att utsläppen av växthusgaser fortsätter att öka.

- Det innebär högre temperaturer, fler värmeböljor och översvämningar, smältande ismassor, högre havsnivå och ökad försurning av haven. Detta händer här och nu och vi är på väg mot okänd mark med en rasande fart, säger Jarraud.” DN 10/11 -15

De som drabbas värst är de fattigaste länderna som svarar för de de lägsta utsläppen sedan industrialiseringens början. Men ingen kommer undan. De rika länderna har svarat för de största ackumulerade utsläppen och har på så vis en klimatskuld. FN:s klimatkonvention från 1992 bygger på detta konstaterande. De rika länderna lovade på FN-mötet i Köpenhamn 2009 att som kompensation ställa 100 miljarder dollar årligen i klimatbistånd till förfogande från 2020 för drabbade fattiga utvecklingsländer, vilket jag återkommer till.

2. Historiska utsläpp 1850 – 2012 för USA, EU, Kina, Sverige och Bangladesh

De totala utsläppen i miljarder ton koldioxidekvivalenter för perioden 1850 – 2012 var för USA 366,4, EU 329,1, Kina 150,1, Sverige 4,6 och Bangladesh 0,9. DN 6/11 -15

De tio största utsläpparna 2012 i miljoner ton koldioxidekvivalenter, inklusive effekter av skogsbruk m m var: Kina 10 684, USA 5 823, EU 4 123, Indien 2 887, Ryssland 2 254, Indonesien 1 981, Brasilien 1823, Japan 1 207, Kanada 856 och Mexiko 749. DN 2/10 -15

De största utsläpparna per invånare 2011 räknat i ton koldioxidekvivalenter, inklusive effekter av skogsbruk m m var : Kanada 24,7, USA 19,7, Ryssland 15,4, Japan 9,0, EU 8,4, Indonesien 8,3, Kina 7,6, Brasilien 7,1, Mexiko 6,0 och Indien 1,9 . DN 2/10 -15

Historiskt har alltså USA, EU och Kina (genom en hårdför tillväxt på klimatets och miljöns bekostnad de senaste decennierna) skapat de största utsläppsproblemen.

Kina, USA och EU intar också täten för de aktuella, tillkommande utsläppen som hotar livsbetingelserna på planeten.

3. 150 ländernas samlade löften om utsläppsminskningar, utkastet till nytt klimatavtal och Bonnmötet inför FN:s klimatmöte i Paris

Inför FN:s klimatmöte i Paris 30 november till 11 december 2015 har medlemsländerna redovisat sina löften om utsläppsminskningar som sammanställts i en FN-rapport från den 6 november. ”En FN-rapport på fredagen visar att planerna är otillräckliga. Om uppvärmningen ska stanna vid 2 grader måste utsläppen vara 12 miljarder ton lägre 2030 än vad som nu har utlovats.” DN 7/11 – 15 År 2030 uppskattas de samlade årliga utsläppen vara 56,7 miljarder ton. SvD 2/11 -15

Dessförinnan hade ett nytt utkast till klimatavtal presenterats i början av oktober, där mycket saknades, bl a skrivningar om hur mycket utsläppen ska minska, och många oklarheter fanns. ”**Andra oklarheter** gäller finansieringen där nuvarande betalning från rikare till fattigare länder för klimatanpassning, 100 miljarder US-dollar årligen från 2020, står inom en så kallad hakparentes.

- Det betyder att vad som helst kan hända, säger Petter Lydén som vill se tydliga skrivningar om nivåerna på finansieringen.” SvD 10/10 -15

Texten behandlades på ett förberedande FN-möte i Bonn som avslutades den 23 oktober. De fattigaste ländernas paraplyorganisation G77 leds för närvarande av Sydafrika. ”Utvecklingsländerna ansåg att deras intressen och behov hade förbisetts.

- Det är som apartheid, sade den sydafrikanska delegaten Nozipho Joyce Mxakato-Diseko enligt Reuters.” DN 21/10 -15

I utkastet till avtal står att länderna ska ”kommunicera” sina bidrag vart femte år. Vad det betyder är oklart. Betyder det öppenhet, mätning, uppföljning och rapportering? ”Två länder som motsätter sig gemensamma regler för 'bokföring' av klimatåtagandena är Kina och USA. En annan viktig part i förhandlingarna som får kritik – främst på grund av låga mål – är EU som har problem att komma överens internt.” SvD 25/10 -15 När Bonnmötet avslutades var avgörande frågor ännu utan lösning inför klimatmötet i Paris. ”Mötet i Bonn som avslutades på fredagen visade att frågan om klimatbistånd fortsatt skapar splittring mellan rika och fattiga länder.” DN 24/10 -15

4. Den gröna fonden för klimatbistånd till fattiga länder

Som tidigare påpekats var det vid FN:s klimatmöte i Köpenhamn 2009 som de rika länderna lovade att bidra med 100 miljarder dollar årligen från 2020 som klimatbistånd till fattiga länder som drabbas värst av följderna av de ackumulerade utsläppen av växthusgaserna men som inte kan sägas ha givit upphov till dem.

Därför inrättades en fond, kallad gröna fonden. Sverige har en ledamot i fonden, Jan Cedergren. Rika länder har hittills bara utlovat 10,2 och inbetalat 5,9 miljarder dollar till fonden. Det mesta åtrår att uppfylla. DN 6/11 -15

Vid Världsbankens och Internationella valutafondens årsmöte 9-11 oktober i Lima gjordes klart att Världsbanken bidrar med 29 miljarder dollar. DN 11/10 -15

Kina, som har lovat att skapa en egen klimatfond med motsvarande cirka 3 miljarder dollar till stöd för fattigare länder, DN 6/11 -15, måste få klart för sig att som världens största utsläppare av växthusgaser måste Kina på helt annat sätt bidra till klimatbiståndet med tanke på de skador Kina förorsakar. Det gäller både biståndets storlek och att adressaten ska vara världssamfundet, FN. Att Kina avser att först 2030 sluta att öka sina utsläpp är oacceptabelt, vilket jag återkommer till.

5. Haven värms upp, stiger, försuras, blir syrefattigare, salthalten påverkas osv – livsbetingelserna hotas

Enligt FN:s klimatpanel IPCC har mer än 90 procent av den energi som planeten lagrat de senaste 40 åren på grund av den globala uppvärmningen hamnat i haven. Haven stiger hela tiden och salthalten sjunker. Varmare vatten innehåller också mindre syre, vilket också påverkar ekosystemet negativt. En stor del av av koldioxiden som släpps ut faller med nederbörden ned i haven som försuras allt mer. Korallreven har redan drabbats hårt. Det marina livet som plankton, kräftdjur, skaldjur och fiskar hotas. Havsströmmar förändras. Extrema väderhändelser blir värre och vanligare. Se DN 22/11 -15

Nästa avsnitt visar hur allvarlig situationen redan är för livet i haven på grund av en rad orsaker. Utsläppen av växthusgaser måste upphöra.

6. Hälften av livet i världshaven har försvunnit

Den 16 september 2015 presenterades en rapport från Världsnaturfonden WWF som visar att sedan 1970-talet har hälften av allt liv i världshaven försvunnit. ”Rapporten målar upp en skrämmande bild av tillståndet i haven. Populationer av marina däggdjur, fiskar, fåglar och kräldjur har minskat med i genomsnitt 49 procent. Även korallrev och sjögräs har gått tillbaka. ...

Rapporten har granskat 5800 populationer av 1234 marina arter. Vissa arter har drabbats hårdare än andra, världens bestånd av makrill och tonfisk har minskat med 74 procent. Var fjärde art av haj och rocka är hotad.

- Om haven mår dåligt får det stora konsekvenser för oss människor. Ungefär tre miljarder människor har fisk som sin huvudsakliga proteinkälla. Och vi tänker inte på hur haven mår, eftersom de ser fina ut på ytan, säger Åsa Ranung /Världsnaturfonden/”

Överfiske är en av orsakerna till att fiskebestånden har minskat så kraftigt. Rapporten uppger att den globala fiskeflottan är två till tre gånger större än vad som är hållbart.

Hälften av världens koraller, som är så viktiga för fisken, har försvunnit och ungefär en tredjedel av sjögräset har också försvunnit globalt.

”**Förutom överfiske** pekar WWF:s rapport på miljögifter, exploatering av kuster, olje- och gasutvinning samt klimatförändringar som orsaker till att de marina arterna har minskat så kraftigt.”
DN 16/9 -15

Bovar i fiskdramat är också EU med sin överkapacitet och nya fiskepolitik som fortfarande tillåter ett industriellt fiske med bottentrålning som dammsuger haven på fisk, förstör bottenaderna och lekomyrådena.

Kina är en annan större bov som först trålat slut sina egna vatten och sedan har uppgraderat den kinesiska fiskeflottan till oceangående monstertrålare i ett industriellt fiske, lett av Kina, som nu driver världshaven mot en kollaps. SvD 23/10 -15

Det krävs alltså en rad olika åtgärder för att undanröja den kollaps som pågår för själva livet i haven. Men grundläggande är att utsläppen av växthusgaser måste stoppas.

7. Klimatförändringarna medför torka och översvämningar samt havsnivåhöjningar som tvingar nya miljoner människor på flykt

”I somras beräknade FN:s kontor för humanitärt bistånd, Ocha, att 80 miljoner människor i världen var på flykt och behöver hjälp. Nu har talet skrivits upp till 114 miljoner människor.

Varje dag tvingas 40 000 människor lämna sina hem och fly undan våld och förföljelse. Och klimatförändringarna väntas medföra torka och översvämningar som tvingar nya miljoner på flykt.

Behovet av pengar har femfaldigats från drygt 9 miljarder dollar 2004 till närmare 20 miljarder dollar i dag.” SvD 10/10 -15 Men finansieringen från ett fåtal länder täcker bara hälften, vilket förvärrar den humanitära katastrofen.

Till viss del anses även kriget i Syrien bero på den långvariga torkan då 85 procent av boskapen dog med påföljd att en miljon bönder fick lämna både hem och en allt sämre försörjning på landsbygden och ta sig till städerna. Följden blev missnöje och ökade motsättningar i städerna. DN 5/10 -15 , SvD 4/10 -15

FN:s klimatpanel IPCC uppskattar att havsytan höjs med upp till en meter före 2100. Nasas tidigare klimatforskare James Hansen – som på allvar lyfte frågan om global uppvärmning då han under ett vittnesmål inför den amerikanska kongressen 1988 förklarade att klimatförändringarna redan är här - varnar för en betydligt högre havsnivåhöjning beroende på att ismältningen är en icke-linjär process. DN 5/10 -15

Under alla omständigheter leder bara en meters havsnivåhöjning till stora kosekvenser. ”Det skulle i så fall påverka omkring 150 miljoner människor bara i Asien.” SvD 4/10 -15 Det kommer att leda till flyktingströmmar av en oanad omfattning.

8. EU:s, USA:s, Kinas och Sveriges klimatlöften – behoven

EU har som mål en 40 procentig sänkning till 2030 jämfört med 1990. På längre sikt sätts dessutom målet att utsläppen ska minskas med minst 50 procent till 2050. Sverige ingår som en del i EU.

USA siktar på en minskning med minst 26 procent till 2025 jämfört med 2005.

Kinas mål är att utsläppen ska sluta öka senast 2030 och att andelen förnybar energi ska uppgå till 20 procent.

SvD 19/9 -15, DN 29/10 -15

Sverige, som förhandlar under EU-paraplyet, har i praktiken förlorat sin självständighet.

I regeringsförklaringen står, att ”de globala utsläppen av växthusgaser måste halveras till 2050”.

Enligt FN:s klimatpanel IPCC klaras 2-gradersmålet om de globala utsläppen når noll kring 2100.

”**Åtskilliga forskare** – bland dem den uppmärksammade miljöprofessorn Johan Rockström menar dock att vi måste nå noll-utsläpp långt tidigare för att klara max 2 grader, helst redan 2050-2060.”

Av den anledningen måste de rika länderna gå före, för de fattiga länderna måste få en längre bromssträcka. Därför har många röster höjts den senaste tiden som menar att Sverige måste nå nära noll i utsläpp redan 2030. SvD 30/10 -15 När miljöministern Åsa Romson intervjuades i Svenska Dagbladet om detta kunde inte ministern ange något svenskt mål för nollutsläpp:

”- När vi sätter klimatmål i Sverige har vi en formaliserad process eftersom det rör sig om långsiktiga mål.” SvD 30/10 -15

Såväl EU:s som USA:s mål är helt otillräckliga i förhållande till behoven. Kinas mål är otillständigt. Kinas befolkning utsätts också för hälsofarliga luftföroreningar i bl a stadsområden som är oacceptabla.

9. Utsläppen från vägtrafiken i Sverige ökar igen. SJ m fl dräneras på pengar. Kapitalbudget.

Om man räknar med svenskarnas flygresor och konsumtion av importerade produkter, vilket man ska göra, fortsätter de av Sverige föranledda utsläppen att öka i stället för att minska.

Allvarligt är, att utsläppen av koldioxid från vägtrafiken har sedan slutet av 2014 börjat öka efter flera år av nedgång enligt uppgifter från Trafikverket. Det beror på att vägtraiken började öka igen 2013 efter en stagnation sedan 2008 och att den tekniska omställningen inte går tillräckligt snabbt för att kompensera för trafikökningen. Alltför många bränsleslukande bilar driver på utsläppen. Den tilltagande lastbilstrafiken står procentuellt för de stora utsläppsökningarna. DN 25/10 -15

En större del av godstrafiken borde flyttas från väg till den miljövänliga järnvägen. En utbygd och driftsäker järnväg som har framtiden för sig kräver storsatsningar på investeringar och drift både för gods- och persontrafik för att avlasta vägtrafiken. Kvartalspolitiken att dränera SJ på pengar för att fylla hål i statsbudgeten går i motsatt riktning.

Vid den ordinarie stämman i april 2015 delade SJ ut ca 230 miljoner kronor till staten och på en extra bolagsstämma den 25 september plockade staten ut ytterligare 1,7 miljarder kronor i utdelning från SJ. Akademiska hus, som förvaltar universitet och högskolor, dränerades på samma sätt på ca 8 miljarder kronor och ”återställde” tillgångarna genom att bokföringsmässigt skriva upp värdet av koncernens fastigheter med 5 miljarder kronor. Genom överhyror drabbas verksamheten, utbildningen och forskningen vid universitet och högskolor. DN 16/9 -15, DN 26/9 -15, SvD 28/9 -15 och SvD 5/11 -15

”Men regeringens jakt på extra pengar i de statligt ägda bolagen möts av hård kritik. När DN nyligen berättade om extrautdelningen i SJ protesterade trafikutskottets ordförande Karin Svensson Smith, företrädare för regeringspartnern Miljöpartiet.

- Pengarna borde i stället fonderas och bland annat användas till bolagets framtida köp av höghastighetståg, sade hon då.” DN 26/9 -15

Ett återinförande av en statlig kapitalbudget för produktiva investeringar i t ex järnväg med

utrymme för lånefinansiering till de låga statslåneräntor som råder är absolut nödvändigt i en strategi för att vända utvecklingen och påtagligt närma sig målet om nollutsläpp för växthusgaser.

10. Avslutning

FN:s klimatomöte i Paris 30 november – 11 december 2015 sätter fokus på planetens viktigaste problem. Om det ska hända något påtagligt på vägen mot nollutsläpp av växthusgaser beror på engagemanget underifrån.

Kaj Lidén
www.EU-kommentar.se